19.1.2023

Rahoitusmarkkinaosasto
Sakari Lehtiö

Eduskunnan talousvaliokunnalle
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö HE 307/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä laiksi poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain muuttamisesta

Poikkeusolojen vakuutustakuuta koskevien säännösten uudistamista ja täsmentämistä voidaan pitää perusteltuna ja ajankohtaisena. Toimintaympäristön muutoksien ja kasvaneiden riskien johdosta on tärkeää, että erityisolosuhteissa mahdollisesti tarvittaviin toimenpiteisiin on olemassa ajantasaiset säännökset, jotka määrittävät selkeästi eri osapuolien roolit.

Valtion takaus- ja takuuvastuisiin liittyvän seurannan, riskienhallinnan ja valtion vastuuasemaa kuvaavan tilinpäätösinformaation kannalta on olennaista, että takuille on laissa asetettu euromääräinen enimmäismäärä. Enimmäismäärän säilyttäminen nykyisin voimassa olevan 10 miljardin euron suuruisena on perusteltua. Valtion vastuun hallinnan kannalta on tärkeää, että takuun perusteella tehtäville vaatimuksille on asetettu tarkoituksenmukaiset ajalliset takarajat. Säännökset vastaavat valtion takaus- ja takuuvastuisiin liittyviä yleisiä periaatteita siitä, että valtion vastuille pitää määrittää sekä euromääräinen yläraja että ajallinen kestoaika.

Tietojen luovuttamista koskevassa ehdotuksessa on tärkeää, että tietoja voidaan luovuttaa sosiaali- ja terveysministeriön ja valtioneuvoston lisäksi myös takuiden hallinnointia hoitavalle Valtiokonttorille.

Takuusta perittävää takuumaksua ja käsittelymaksua koskeva säännös on tärkeä. Säännöstä esitetään asianmukaisesti täydennettäväksi sillä, että takuumaksusta päättää valtioneuvoston yleisistunto. Takuumaksun tulee olla säännöksessä otettavat asiat huomioon ottaen riittävä ja sen tason tulee myös olla sellainen, että se ohjaa hankkimaan markkinaehtoisia ratkaisuja, jos sellaisia on saatavissa. Lakitasoisen säännöksen on perusteltua antaa esitetyllä tavalla valtioneuvostolle tapauskohtaista harkintavaltaa, koska esille tulevat tapaukset ja ulkoiset olosuhteet sekä tarpeen kriittisyys esimerkiksi huoltovarmuuden näkökulmasta voivat vaihdella merkittävästi.

Takuun myöntämisen tulee olla harkinnanvaraista. Pakoteasioiden huomioon ottaminen takuita myönnettäessä ja korvaushakemusta käsiteltäessä on erittäin tärkeää. Voi kuitenkin olla muitakin tilanteita ja perusteita sille, että

takuuta ei ole perusteltua myöntää. On otettava huomioon myös mahdollinen tilanne, että lain asettama enimmäismäärä olisi jo käytössä, jolloin valtuutta myöntämiselle ei olisi, vaikka sinänsä myöntämisen perusteet muutoin täyttyisivät. Myös takuun perusteella haettavan korvauksen maksamisen osalta tulisi olla mahdollisuus tarkistaa, onko toimittu esimerkiksi vastoin takuun ehtoja tai liittyykö toimintaan väärinkäytöksiä, joiden olisi perusteltua voida olla perusteena evätä korvauksen maksaminen.

Esityksessä poikkeusolojen takuulautakunnan roolia esitetään selkeytettäväksi asianmukaisella tavalla siten, että se toimii sosiaali- ja terveysministeriön apuna. Takuuta koskevien yleisten ehtojen sekä takuumaksun määrittelyn valmisteluvastuun tuleekin olla selkeästi esittelevän ministeriön vastuulla, koska kyseessä ovat valtion vastuun näkökulmasta olennaiset asiat.

Takuiden hallinnoinnin määrittely Valtiokonttorin tehtäväksi on perusteltu. Nykyisessä laissa oleva maininta vakuutustakuutoimikunnan roolista takuiden hallinnoijana on epäselvä, joten sen korvaaminen esitettävällä Valtiokonttorin hallinnoinnilla on merkittävä parannus nykytilaan. Mainitut tehtävät soveltuvat lisättäväksi osaksi Valtiokonttorin takausten ja takuiden hallinnointitehtäviä. Tehtävät muodostavat hyvin pienen lisän antolainaustoiminnon vastaavantyyppisiin tehtäviin, joten uudella vastuutuksella ei voida arvioida olevan vaikutuksia henkilöresurssitarpeisiin. Jos uusien takuiden määrät ja poikkeuksellisen tilanteen kestoaika muodostuisi pitkäksi, on resurssitarvetta tarkasteltava erikseen muuttuneen tilanteen oloissa.

Valtiokonttorin tiedonsaantioikeuden määrittely on perusteltu. Myös ehdotettu vakuutustakuiden valvonnan yhteistyö ja työnjako Valtiokonttorin ja Finanssivalvonnan välillä on perusteltu.

Lopuksi

Kaikkien valtiontakausten ja –takuiden kanta on Suomessa kasvanut vuoden 2010 23,2 miljardista eurosta 66,3 miljardiin euroon vuoden 2022 kesäkuun lopussa. Suomessa ehdollisten vastuiden määrä on suhteessa bruttokansantuotteeseen korkealla tasolla ja se on kasvanut jatkuvasti reilun 10 vuoden aikana. Samaan aikaan myös valtionvelka on kasvanut merkittävästi, vuoden 2010 lopun 75 miljardista eurosta kesäkuun 2022 lopun yli 135 miljardiin euroon. Kaikkia valtion taloudellisia velvoitteita ja niiden ehtoja tulee tarkastella suhteessa valtion pitkään kasvaneeseen velan ja ehdollisten vastuiden kokonaismäärään ja valtion vastuiden riskienhallintaan.

Sakari Lehtiö
finanssineuvos,
yksikön päällikkö
puh 0295 530 439